

PERSBERICHT

Brussel, 9 december 2021

MAHA-analyse 2021

Stresstest voor de ziekenhuissector in België

Cijfers 2020 en eerste blik op 2021

De ziekenhuissector zucht op dit ogenblik onder de vierde golf van de Covid-19-pandemie. De tol van de drie vorige golven woog al zo zwaar en de strijd is nog niet gestreden.

Niet alleen het ziekenhuispersoneel wordt op de proef gesteld. Ook de financiële situatie van de ziekenhuizen kreunt onder de pandemie. De vorige MAHA-analyses toonden al dat de ziekenhuizen financieel niet in staat waren om een dergelijke schok op te vangen.

Tijdens de eerste golf kwamen heel wat ziekenhuizen in ademnood, omdat ze niet meer voldoende liquide middelen ontvingen om aan hun verplichtingen te voldoen.

De federale overheid reageerde snel met bijna 2 miljard euro aan voorschotten in de gezondheidszorg en een extra structurele financiering van 1,2 miljard euro in '20, '21 en '22 voor de versterking van het zorgpersoneel. De algemene ziekenhuizen maken echter deel uit van het grotere geheel van de gezondheidszorg en hebben dus niet al die middelen ontvangen (infra).

In de MAHA-analyse vragen we ons af of die voorschotten voldoende zijn om de sector boven water te houden. Verder onderzochten we of de structurele injectie voor het zorgpersoneel ook effectief meer handen aan het bed brengt. We plozen de rekeningen uit van 2020 en verrijkten ze met enquêtegegevens van de ziekenhuizen over het eerste halfjaar van 2021.

Klassieke opnames en chirurgische daghospitalisaties vielen in 2020 met 18,2 procent terug

De Covid-19-crisis heeft de normale activiteiten in de algemene ziekenhuizen fors geraakt. Het aantal klassieke opnames en chirurgische daghospitalisaties samen gingen er in 2020 met 18,2% op achteruit. De terugval was het grootst in april 2020, waar de opnames tot bijna 60% kelderden ten opzichte van dezelfde periode in 2019, dit vooral ten gevolge van de eerste golf. De overheid legde de ziekenhuizen immers op om vanaf half maart alle niet-dringende zorgactiviteiten stop te zetten.

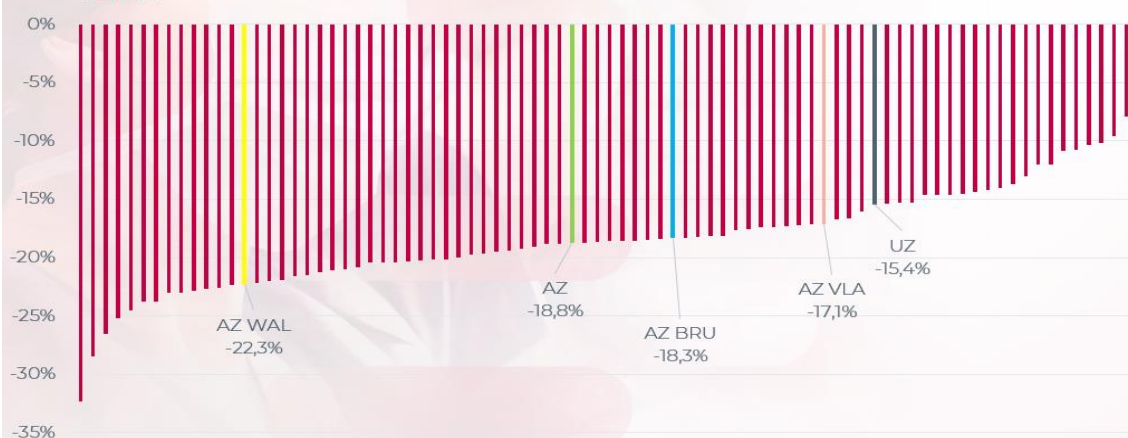
Bij de tweede golf in de herfst vielen de opnames in november 2020 met ruim 40 procent terug. Dit zijn slechts gemiddelden, maar het is duidelijk dat de ziekenhuizen hun reguliere opnames niet allemaal even zwaar moesten terugschroeven. Bij enkele ziekenhuizen bedroeg de terugval zowat een derde over het hele jaar, terwijl andere 'slechts' een tiental procent minder opnames rapporteerden. Gemiddeld tekenden de Waalse ziekenhuizen 5,2 procentpunt minder opnames op dan de Vlaamse. Dit valt onder meer te verklaren door de nieuwere staat van de ziekenhuisinfrastructuur in Vlaanderen. Deze telt meer eenpersoonskamers, waardoor er meer capaciteit was in een context waarin patiënten geen kamer konden delen. Andere verklaringen voor de verschillen zitten in het feit dat bepaalde regio's zwaarder door Covid-19 werden getroffen, evenals in de wijze waarop ziekenhuizen zich hebben georganiseerd. Zo heeft een aantal ziekenhuizen telegeneeskunde in het leven geroepen.

Belfius

Ziekenhuisactiviteit Niet alle ziekenhuizen zijn even sterk geïmpacteerd

Evolutie van de opnames in 2020 (t.o.v. 2019) – Spreiding over de steekproef

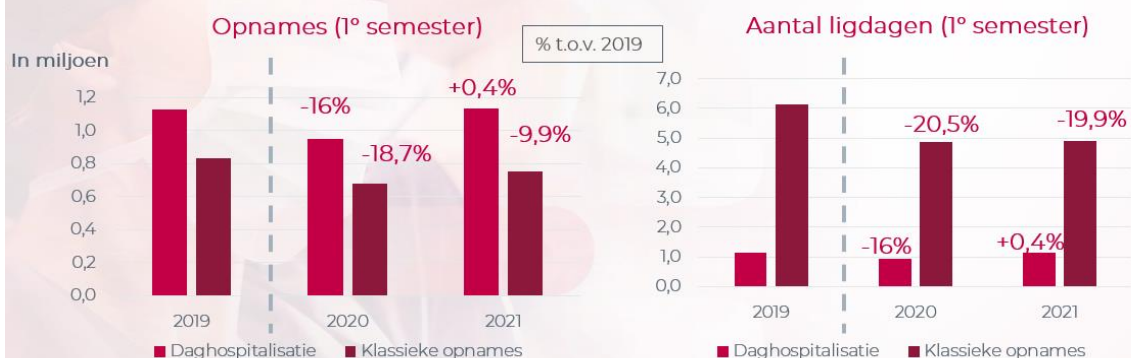
AZ+UZ

In het voorjaar van 2021 duikt de derde Covid-19-golf op. Uit een bevraging van de algemene ziekenhuizen over de activiteit in het eerste halfjaar van 2021 blijkt dat hierdoor klassieke hospitalisaties onder druk blijven staan. Ten opzichte van 2019 rapporteren ze nog steeds 9,9 procent minder klassieke opnames en een vijfde minder ligdagen.

Ziekenhuisactiviteit Eerste semester 2020 t.a.v. 2021

- Klassieke opnames blijven onder druk staan
- Daghospitalisatie herstelt

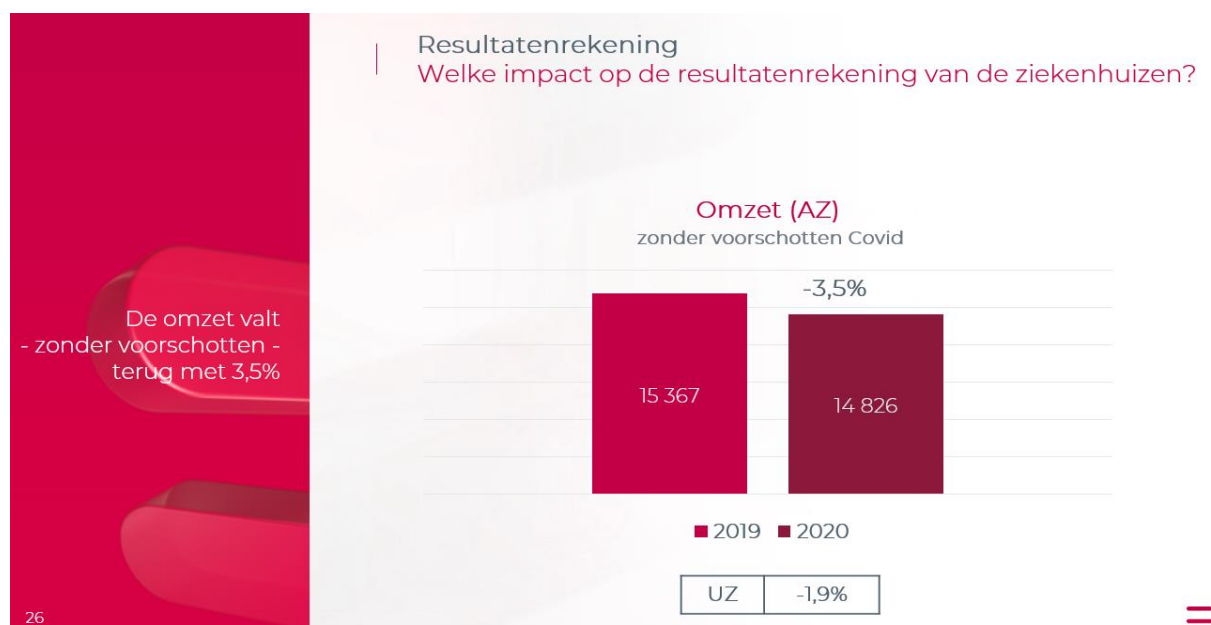
Bron: enquêteformulier 'Impact Covid'

De daghospitalisatie (waaronder chirurgische daghospitalisatie, oncologie, geriatrie...) herstelt zich wel en zit zelfs lichtjes boven het niveau van dezelfde periode in 2019. De stijging bedraagt 0,4 procent, zowel voor de opnames als voor het aantal ligdagen.

Opvallend is dat de verblijfsduur in 2020 – die jaar na jaar daalde voor de uitbarsting van de pandemie – opnieuw is gestegen. Dit valt wellicht te verklaren door het feit dat covidpatiënten soms wekenlang gehospitaliseerd blijven.

In 2020 zakt de omzet van algemene ziekenhuizen met 3,5 procent

Houden we geen rekening met de voorschotten van de federale overheid, dan stellen we vast dat in 2020 de algemene ziekenhuizen 3,5 procent minder omzet realiseren.

Ook hier is er een groot verschil tussen de ziekenhuizen. Sommigen tekenen een omzetverlies op van bijna 10 procent, terwijl een klein aantal net méér omzet realiseert dan in 2019. Dit zouden we ook weer kunnen verklaren door het verschil in intensiteit van de Covid-19-opnames en in organisatorische verschillen.

Extra budget voor zorgpersoneel betekent niet meteen meer handen aan het bed

De federale overheid heeft ook een extra injectie voorzien om het zorgpersoneel in de gezondheidszorg te versterken: in totaal ruim 1,2 miljard euro over de jaren 2020, 2021 en 2022. Zo voorziet het Zorgpersoneelsfonds (in totaal +402 miljoen euro) in extra middelen om meer handen aan het bed te krijgen. Om de aantrekkelijkheid van het beroep te verhogen, worden de salarissen van het zorgpersoneel via een sociaal akkoord van 600 miljoen euro geherwaardeerd.

In 2020 werkten 76.694 voltijdsequivalenten in de algemene ziekenhuizen, waarvan 45.091 bij het verzorgend personeel. Ondanks de oprichting van het Zorgpersoneelsfonds voor meer handen aan het bed, is het verzorgend personeel vorig jaar met slechts 558 voltijdsequivalenten toegenomen. Ziekenhuizen vinden moeilijk nieuwe

krachten. Bovendien krijgen ze te kampen met een uitstroom van zorgpersoneel, omdat sommigen het werk niet meer zien zitten, maar ook ten gevolge van een uitval door uitputting en ziekte. De Covid-19-crisis is dus zowel een personeels- als een beddencrisis.

Kasvoorschot van 1,428 miljard euro van de federale overheid om de financiële gevolgen van Covid-19 op te vangen

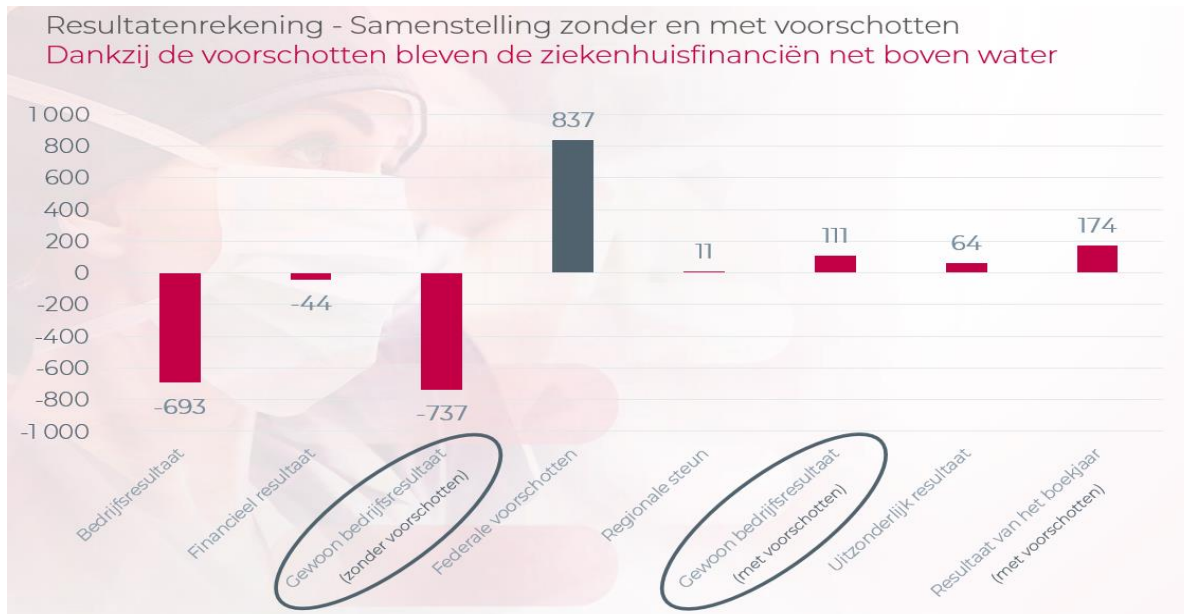
Om de rekeningen te kunnen blijven betalen, sprong de federale overheid de algemene ziekenhuizen met een thesaurievoorschot van 1,428 miljard euro bij. Uit onze enquête bij de ziekenhuizen blijkt dat hiervan 837,4 miljoen euro in het resultaat van 2020 verwerkt zit. Het resterende bedrag staat als inhaalbedrag geboekt, wat normaal gezien aan de overheid teruggestort wordt. Maar door de duur van de crisis zal dit niet-uitgegeven bedrag dienen om het boekjaar 2021 en wellicht ook '22 verder te ondersteunen.

Daarnaast bekeken we hoe de resultaten er zónder deze voorschotten van de overheid zouden uitzien. Uit vorige MAHA-analyses weten we dat honoraria en de apotheek een belangrijke bron van inkomsten zijn, als aanvulling op het Budget Financiële Middelen dat ziekenhuizen uit de Sociale Zekerheid ontvangen. De honoraria dalen echter door de lagere activiteit, omwille van de Covid-impact. De opbrengsten uit de apotheek stagneren eerder.

Door die lagere inkomsten zou het bedrijfsresultaat 693 miljoen euro in het rood belanden. Tellen we daar de financiële kosten en opbrengsten bij, dan zou het gewoon bedrijfsresultaat met 737 miljoen euro onder nul gaan.

Het gewoon bedrijfsresultaat – mét overheidsvoorschotten - laat een lichte verbetering zien, maar blijft zwak ten opzichte van de omzet

Dankzij de voorschotten van de federale overheid bleven de ziekenhuizen financieel net boven water. Door de verrekening van 837 miljoen euro aan covidliquiditeiten van de federale overheid en additionele regionale steun, komt het gewoon bedrijfsresultaat uit op een positief resultaat van 111 miljoen euro. Dat is 29 miljoen euro meer dan in 2019, maar het blijft een broos resultaat in verhouding tot een omzet van ruim 15 miljard euro. Anders gezegd: het gewoon bedrijfsresultaat bedraagt slechts 0,72 procent van de omzet, een lichte verbetering ten opzichte van 0,54 procent het jaar voordien.

De resultaten verschillen van regio tot regio. De Waalse ziekenhuizen tekenen een gewoon bedrijfsresultaat op van 4,5 miljoen euro. In Brussel wordt het verlies met een gewoon bedrijfsresultaat van -20 miljoen euro verder uitgediept. Vlaamse ziekenhuizen verbeteren hun resultaat naar 127,7 miljoen euro.

De bedrijfskasstroom bedraagt 1,069 miljard euro met een beschikbare marge van 449 miljoen euro. Zonder voorschotten zou de beschikbare marge volledig zijn weggesmolten en zouden ziekenhuizen niet meer aan hun financiële verplichtingen hebben kunnen voldoen.

Bruto-investeren zitten al jarenlang in een dalende lijn en blijven in 2020 achteruitgaan

Het eigen vermogen neemt in 2020 met 1,6 procent naar 6,697 miljard euro toe, maar de schulden stijgen sterker. Zo wordt er immers een schuld geboekt ten aanzien van de overheid, omdat de ziekenhuizen inschatten dat ze te veel voorschotten hebben ontvangen. Die voorschotten moeten in 2023 worden terugbetaald. Evenwel zoals eerder aangegeven, zullen de inhaalbedragen wellicht over de jaren 2021 en 2022 gespreid worden, aangezien we nog volop in de pandemie zitten.

Door een daling in de investeringen daalt de financiële schuld met 5,1 procent naar 5,069 miljard euro.

Al 3 jaar zitten de bruto-investeringen in een dalende trend en belanden voor de algemene ziekenhuizen op 655 miljoen euro. Dat is een achteruitgang van 16 procent ten opzichte van 2019. Enkel de Waalse ziekenhuizen tekenen een hoger investeringsritme op. Sinds 2019 zijn ze immers met steun van de Waalse overheid gestart met het Waalse bouwplan.

Vlaamse ziekenhuizen hadden eerder al een investeringsperiode achter de rug. Hoe dan ook kunnen we stellen dat er onvoldoende investeringsruimte is om de Belgische ziekenhuissector klaar te maken voor de zorg van de toekomst.

De ziekenhuisfinanciering blijft wankel en een grote hervorming dringt zich op.

De MAHA-analyse toont opnieuw hoezeer de Belgische ziekenhuizen zich in een wankel financieel evenwicht bevinden. Tegelijkertijd worden ze geconfronteerd met verschillende grote uitdagingen. Het zorglandschap is ingrijpend aan het veranderen. Zo wordt aan de ziekenhuizen gevraagd om netwerken te vormen en het zorgaanbod hierop af te stemmen. Anderzijds zijn er enorme investeringen nodig om de ziekenhuizen digitaal te transformeren, betere informatiedoorstroming mogelijk te maken en de cybersecurity verder op te drijven. Bovendien ontsnappen ziekenhuizen op termijn niet aan strengere normen inzake energiezuinigheid en duurzaamheid van hun infrastructuur. De Covid-19-crisis bezweren is daar nog bovenop gekomen.

De financiële tegemoetkomingen, zowel structurele als die ten gevolge van de gezondheidscrisis, hebben de ziekenhuissector in 2020 boven water gehouden. Een grondige hertekening van de financiering dringt zich op, zoals voorzien is in het regeerakkoord.

Meer info hierover?

Perscontact

Belfius Bank & Verzekeringen

Ulrike Pommee, + 32 (0)2 222 02 57 / ulrike.pommee@belfius.be - press@belfius.be